

Zwarte zwanen

I.C. Terra – Janse

Tien jaar geleden publiceerde ik mijn eerste wetenschappelijke artikel. Dit artikel kwam voort uit een wetenschapsstage waarbij ik de rol van apoptose bij pemphigus onderzocht. De hypothese was dat apoptose geen rol speelde bij deze auto-immuun blaarziekte. Een hypothese die niet gemakkelijk te bewijzen was; want hoe bewijs je iets dat niet waar is?

We besloten alle mogelijke markers voor geprogrammeerde celdood los te laten op gezonde huid, perilesionale huid en lesionale huid van patiënten met pemphigus vulgaris en foliaceus. Eindeloze uren bracht ik door in het immunodermatologie lab om telkens tot dezelfde conclusie te komen: alleen de positieve controles kleurden aan voor apoptose.

Met vertrouwen diende ik het manuscript in bij de *Journal of Investigative Dermatology* en na enkele revisies werd het geaccepteerd. De oorspronkelijke titel 'Apoptosis is not involved in pemphigus' hield geen stand maar moest wijken voor 'No evidence of apoptotic cells in pemphigus acantholysis'. De nuancering van de titel zette mij aan het denken over de obstakels van negatieve bewijsvoering. Mijn begeleiders hadden me toentertijd er al op voorbereid dat binnen de wetenschap er vooral aandacht uitgaat naar positieve resultaten.

INVALSHOEK

Maar nog interessanter is een wetenschapsfilosofische invalshoek. Volgens wetenschapsfilosoof Karl Popper mag een theorie alleen wetenschappelijk heten, als deze falsificeerbaar is. Falsificatie betekent: oog hebben voor de uitzondering die zich niet zomaar laat inpassen in de argumentatie. Stel dat je wilt aantonen dat alle zwanen wit zijn. Witte zwanen turven is een tijdrovende aanpak, want na nummer honderd vind je er moeiteloos nog honderd, net zoals al mijn negatieve apoptose kleuringen op pemphigus huid. De vondst van één zwarte zwaan weerlegt de claim dat zwanen altijd wit zijn. Evenzo zal één apoptotische cel mijn theorie kunnen weerleggen dat apoptose geen rol speelt bij pemphigus.

Tien jaar later kom ik via de FMS Raad Wetenschap en Innovatie in aanraking met hedendaagse vraagstukken omtrent het omgaan met 'wetenschappelijke waarheden'. De Federatie Medisch Specialisten heeft recent in samenwerking met het Kennisinstituut en ZE&GG ('Zorgevaluatie en Gepast Gebruik') het 'Less is More' initiatief ontwikkeld. Het is de basis voor de beweging binnen de medisch specialistische zorg die wenst te stoppen met zorg die niet bewezen effectief is.

De Nederlandse Vereniging van Maag-Darm-Leverartsen heeft haar kennisagenda ingezet om niet-bewezen zorg direct te staken en vervolgens de effecten daarvan evalueren: dus eerst stoppen, dan bewijzen, in plaats van het traditionele model van eerst bewijzen, dan stoppen. Zo worden laag-risico Barrett-patiënten niet langer vervolgd en niet meer onnodig belast met gastroscopieën en biopsieafnames in de slokdarm.

Voor onze vereniging is het een brug te ver om de gehele kennisagenda te wijden aan het reduceren van niet-bewezen zorg. Zomaar schrappen lijkt simpel, maar dat is het niet. Een verantwoorde de-implementatie brengt nauwkeurige en bewerkelijke dataregistratie en monitoring met zich mee. Vanuit de update trial hebben we geleerd dat de capaciteit voor multicenter dataregisteren een uitdaging is.

WELOVERWOGEN SCHRAPPEN

Tijdens de Ledendag kwam het 'Less is More' principe aan bod. Het project gericht op reduceren van onnodige basaalcelcarcinoom controles door middel van aanbieden van gepersonaliseerde ontslagbrief blijkt een 'Less is more' avant la lettre. En ook de veranderingen in het chlamydiatest- en behandelbeleid zullen leiden tot reductie van onnodige zorg. In de nieuw geformuleerde kennisvragen klinkt vooral de behoefte door om periodieke controles te schrappen. Dit geldt zowel op dermato-oncologisch gebied maar ook op het gebied van het monitoren van systemische therapieën bij dermatologische aandoeningen.

Het tot vervelens aan toe knabbelen aan vermeende zekerheden is in lijn met het gedachtegoed van Popper. En om in de analogie van de zwanen te blijven; met de huidige en aankomende zorgvraag is het niet meer houdbaar om de verpracht van alle witte zwanen te blijven napluizen.

CORRESPONDENTIEADRES

Ineke Terra - Janse

E-mail: IC.Terra@meandermc.nl